

1. Evoluția numerică și dinamica populației

1.1. Evoluția numerică a populației

Informațiile referitoare la populație sunt cele mai vaste cantitativ și prezintă dinamica cea mai accentuată, schimbându-se practic de la an la an, sau în intervale de timp și mai reduse. Datele referitoare la populația unei așezări se referă la: numărul total al populației, evoluția numerică a acesteia, structura populației pe sexe, grupe de vârstă, etnică, religioasă, socială și economică. Cele mai valoroase surse de informație în această privință sunt conșcripțiile și recensămintele populației

Teritoriul actual al comunei Tomești, deosebit de propice pentru creșterea animalelor și pomicultură, dar în același timp bogat în păduri și resurse minerale utile, a fost locuit din cele mai vechi timpuri de o populație stabilă și densă. Acest fapt este o consecință atât a factorilor istorici, sociali și economici, care au contribuit la dezvoltarea unor formațiuni social-economice bine organizate, începând cu primele secole ale erei noastre, cât și a celor geografici care au determinat întemeierea de timpuriu a așezărilor umane.

Evoluția numerică a populației comunei Tomești de-a lungul perioadei moderne nu a fost influențată semnificativ de politicile demografice și etno-culturale ale autorităților habsburgice și apoi austro-ungare care au administrat Banatul până în anul 1918 și care au fost marcate de ample acțiuni de colonizare cu germani, maghiari, sârbi etc. După instaurarea regimului dualist austro-ungar (1867) când administrația austro-ungară a făcut noi colonizări cu populație alogenă, zona a fost ocolită datorită terenului nefavorabil unei agriculturi productive.

Abia în 1820, pentru asigurarea forței de muncă necesare fabricii de sticlărie (1820) patronul acestei fabrici a adus specialiști (meseriași) străini în număr destul de redus. Recrutarea acestor meseriași nu s-a realizat oficial (de către stat) ci, în mod particular de către patron. Acești specialiști împreună cu localnicii au înființat actuala localitate, care mult timp s-a numit „Fabrica de sticlă” și abia mai târziu a primit denumirea de Colonia Fabricii.

Conform rezultatelor definitive ale ultimului Recensământ al populației și locuințelor din 2011, populația rezidentă a Jimboliei era de 2093 locuitori, în regres (-13,15%) față de recensământul anterior din anul 2002 când au fost înregistrați 2410 locuitori.

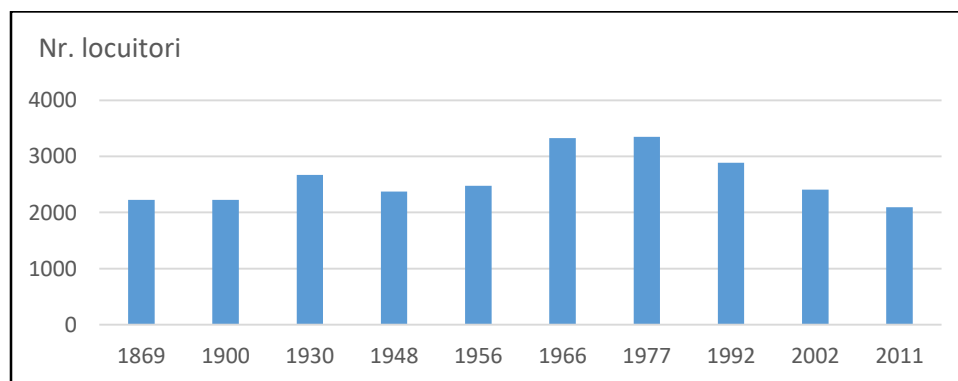

Fig. 1. Evoluția populației comunei Tomești la principalele recensăminte (1869-2011)

Principalele etape de evoluție demografică a Jimboliei sunt atestate de datele din conscripții și recensăminte, precum și de documentele de arhivă (fig. 1).

O primă etapă, staționară, poate fi individualizată în perioada 1869-1900 și este specifică statutului de comună din imperiul austro-ungar neinclusă în procesele de colonizare. Urmează o etapă de creștere lentă până în anul 1930 pe fondul instaurării administrației românești în Banat, urmată de o perioadă de descreștere (până în 1948) specifică celui de-al doilea război mondial. Etapa cea mai evidentă din punctul de vedere al creșterii demografice este perioada 1956-1977, ce poate fi explicată de angajarile importante în economia comunei și mai ales în industrie.

Perioada de după evenimentele din 1989 este clar marcată de involuție demografică accentuată. Față de anul 1992 când populația comunei Tomești (chiar dacă era într-un proces de descreștere) se apropia de 3000 de locuitori, la Recensământul din anul 2011 au fost înregistrați cu puțin peste 2000 de locuitori.

Evoluția recentă a evoluției demografice (fig. 2, tab. 1)) poate fi caracterizată clar de o diminuare a forței demografice a localității, pe fondul unei activări a emigrației externe și a unei diminuări a ratei natalității.

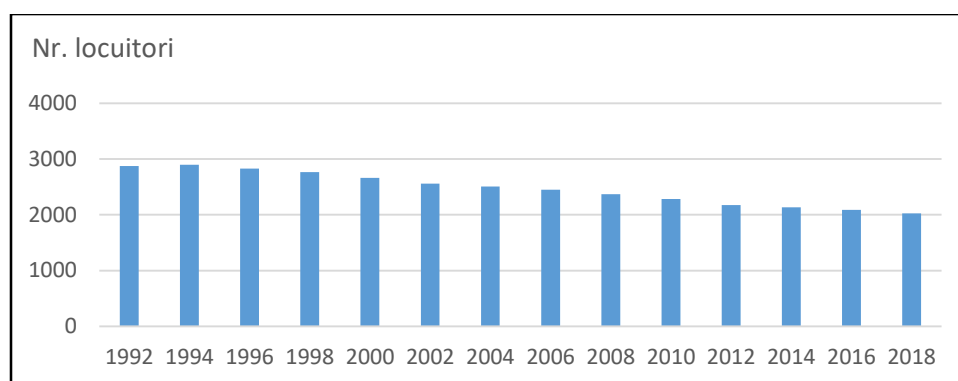

Fig. 2. Evoluția numerică recentă a populației comunei Tomești (1992-2018)

Tab. 1. Evoluția numerică a populației comunei Tomești (1992-2018)

	Anii													
	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Nr.	2876	2899	2830	2764	2660	2559	2508	2450	2371	2286	2174	2132	2087	2026

Sursa: INS, 2018

1.2. Dinamica naturală a populației

Un element important în surprinderea evoluțiilor demografice dintr-un anumit teritoriu îl constituie dinamica naturală, exprimată prin raportul dintre numărul intrărilor naturale în sistemul demografic (natalitatea) și cel al ieșirilor naturale (mortalitatea). Bilanțul natural poate avea valori pozitive sau negative și este legat de o serie de condiționări de ordin natural (nivelul fecundității și al fertilității feminine, longevitatea vitalității biologice etc.), dar mai ales de natură social-economică și politică (standardul de viață, tradițiile, politica de planificare a familiei).

Natalitatea

Natalitatea reprezintă numărul născuților vii, într-un interval de timp, într-o comunitate. Pentru a putea compara această variabilă demografică între diversele comunități, se obișnuiește calcularea indicelui natalității generale, care reprezintă numărul de născuți vii, în timp de un an, raportat la 1000 de locuitori.

Dintotdeauna acest indicator a fost mai redus în Banat decât în alte regiuni ale țării. Explicațiile care se dau acestui fenomen sunt multiple. Cele mai multe fac referire la predispoziția locuitorilor din partea de vest a României de a avea puțini copii („sistemul de un copil”). Acest comportament se leagă mai ales de cel al populațiilor alohtone care s-au stabilit în acest spațiu de-a lungul secolelor XVII-XIX (mai ales germanii). Deci, populația românească a împrumutat acest comportament și el a început să se facă simțit începând cu anii 1900. În legătură cu acest fapt s-au emis numeroase opinii, majoritatea axate pe mentalitățile dominante referitoare la organizarea familiei.

Evoluția indicelui în comuna Tomești reflectă tendința de reducere constantă a numărului de născuți vii, pe fondul pierderii prin emigrare a unei însemnate părți a populației apte de procreere (tab. 2). Astfel, în intervalul analizat, valoarea maximă a natalității a fost atinsă în anul 1990 (12,9‰), iar cea minimă în 2014 (4,2‰). Valorile ultimilor ani plasează comuna Tomești sub nivelul mediului rural național (9,0-9,5‰) și sub al județului Timiș (10,0-11,0‰). Acest fapt reclamă măsuri asupra factorilor de stimulare a natalității, pentru a asigura viabilitatea demografică a localității și perspectiva consolidării forței de muncă, în vederea atragerii de viitoare investiții pentru dezvoltare (fig.3).

Mortalitatea

Mortalitatea reprezintă numărul persoanelor decedate într-un interval de timp, în cadrul unei comunități. Pentru comparabilitate, se obișnuiește folosirea indicelui mortalității generale, care se calculează la nivelul fiecărui an, raportat la 1000 de locuitori.

În comuna Tomești, indicele de mortalitate pune în evidență valori sensibil mai mari decât cele medii ale sectorului rural al județului Timiș (8,5-9,7‰) și chiar mai mari decât cele înregistrate la nivel național, în mediul rural (8,5-9,5‰). Intervalul 2010-2014 (tabelul 2), s-a caracterizat printr-o tendință de reducere lentă a mortalității, până la 11,72‰ (în 2014), dar a fost urmată de o nouă reactivare a creșterii acesteia în 2017 (14,2‰). Aceste valori sunt o reflectare a caracteristicilor definitorii ale calității vieții și stării de sănătate a populației, a condițiilor medico-sanitare și a vârstei medii a populației localității (fig. 3).

Bilanțul natural al populației

Bilanțul natural reprezintă diferența dintre numărul de născuți vii și numărul de decedați în cadrul unei comunități, în timp de un an. Pentru comuna Tomești bilanțul natural s-a menținut pozitiv doar până în anul 1998, ca ecou al tendinței specifice perioadei de dinainte de 1990. Valorile înregistrate după 1998 sunt puternic negative, mai mult decât valorile caracteristice mediului rural al României și al județului Timiș. Urmărind șirul de date pentru perioada 1990-2017, cea mai mare valoare înregistrată în 2010, de -16,2‰ pare a fi conjuncturală, valorile oscilând în general între -11 și -14‰. Aceste valori reflectă o anumită tendință de marginalizare demografică naturală, de altfel cu veche înrădăcinare în tot Banatul. Această tendință este astăzi, ca și în trecut, estompată doar în așezările care atrag un număr semnificativ de

populație tânără de vârstă fertilă, din alte localități, fie din Banat, fie din afara acestuia, sau care au unele comunități (etnice, religioase) tradițional prolifică.

Tab. 2. Mișcarea naturală a populației comunei Tomești (1990-2017)

Indicatorul	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2017
Rata natalității (‰)	12,9	11,0	9,7	6,6	8,9	4,4	4,2	4,4
Rata mortalității (‰)	10,4	10,0	8,3	15,6	15,1	16,2	11,7	14,2
Bilanț natural (‰)	2,4	1,0	1,4	-9,0	-6,1	-11,8	-7,5	-9,8

Sursa: INS, 2018

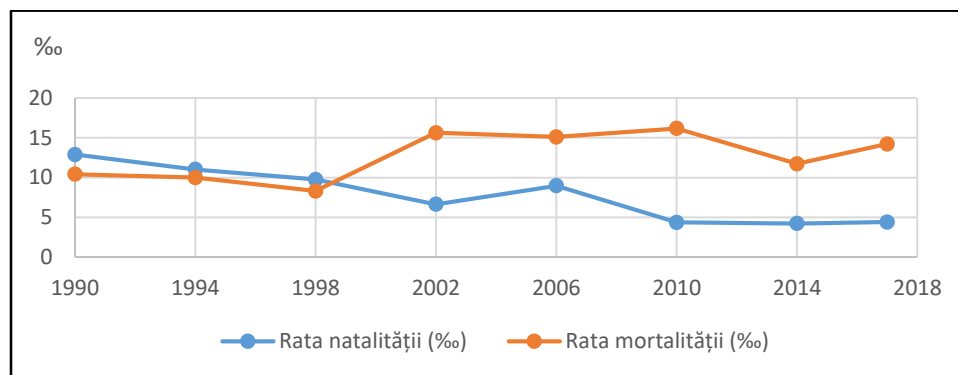

Fig. 3. Evoluția ratei natalității și a mortalității (1990-2017)

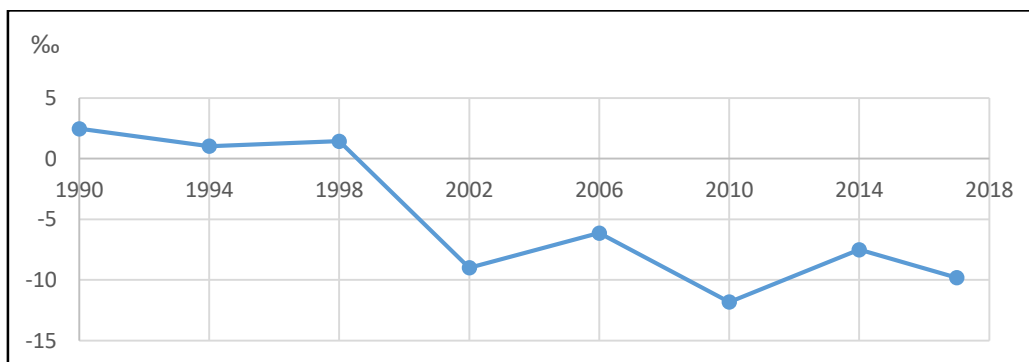

Fig. 3. Evoluția bilanțului natural (1990-2018)

1.3. Mobilitatea teritorială a populației

Evoluția demografică de ansamblu a unui teritoriu este influențată și de dinamica teritorială a populației sale și a teritoriilor cu care intră în legătură de-a lungul timpului. Mobilitatea teritorială a populației din ultimii ani consemnată în documentele Institutului Național de Statistică nu surprind, însă, plecările temporare pentru muncă în alte țări, întrucât acestea nu fac obiectul vreunei înregistrări statistice. Ca urmare, datele prezintă un anumit grad de relativitate în raport cu fenomenul real al mobilității teritoriale a populației. În ceea ce privește mobilitatea cu reședința, pentru intervalul 1990-2014, bilanțul este negativ în fiecare an, cu un sold maxim de 101 persoane în anul 1990 și un minim în anul 2014 de 2 persoane (tab. 3). Totuși anul 2017 aduce o schimbare în acest trend, numărul plecărilor fiind egal cu cel al stabilirilor cu reședința, fapt care poate indica o resuscitare a imigrației probabil pentru reședințe secundare.

Tab. 3. Evoluția unor indicatori privind mobilitatea teritorială (1990-2017)

Indicatorul	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2017
Plecări cu reședința	128	57	69	51	27	45	9	18
Stabiliri cu reședința	27	15	6	1	6	6	7	18
Bilanț	-101	-42	-63	-50	-21	-39	-2	0

Sursa: INS, 2018

2. Structura populației

2.1. Structura pe sexe

Împărțirea pe sexe a populației comunei Tomești relevă continuitatea în timp a unei structuri normale a populației din acest punct de vedere. Urmărit secvențial, acest indicator nu reflectă schimbări esențiale: în anul 2011 femeile reprezentau 50,7%, în timp ce bărbații dețineau 49,3% din totalul populației, în timp ce, în anul 2018 sexul feminin deținea 50,6% și cel masculin 49,4% (fig. 4). Este o structură apropiată de media națională și de cea a județului Timiș.

Ca urmare, indicele de masculinitate avea în anul 2018 valoarea de 97 de bărbați la 100 de femei. Bazat pe date privind numărul populației cu domiciliul în oraș, acest indice nu reflectă posibilele modificări induse de mobilitatea rezidențială a populației, prin migrațiile pentru muncă în străinătate, care în ultimii ani au afectat și populația comunei, mai ales pe cea feminină.

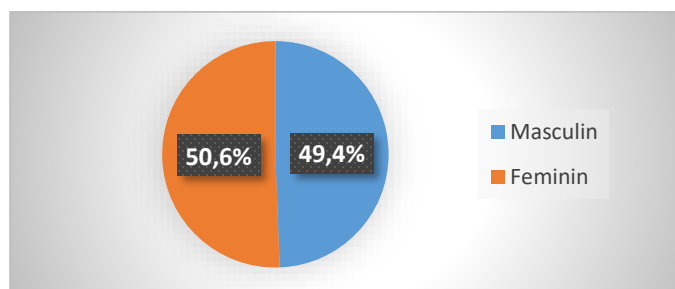

Fig. 4. Structura populației pe sexe (2018)

2.2. Structura pe grupe de vârstă

Consecință a mutațiilor înregistrate în ultimii ani de variabilele definitorii ale bilanțului demografic natural și – în subsidiar – de cele ale bilanțului migratoriu, structura populației pe grupe de vârstă s-a schimbat și ea (fig. 5 și 6). A scăzut ponderea grupelor de vârstă medie (de la 69,5% în 1992, la 66,3% în 2018) și a tinerilor (de la 19,3% la 10,3%), în favoarea grupelor de vârstă mari (de la 11,1%, la 23,4% în aceiași ani), (fig. 5 și 6), fapt care tinde să fragilizeze perspectiva demografică de lungă durată a localității. Este o evoluție care poate reflecta, pe de o parte creșterea medie a nivelului de trai (și a speranței de viață), iar pe de altă parte o anumită nesiguranță a familiilor privind capacitatea de a asigura condiții materiale mulțumitoare pentru copiii lor. Acest fapt induce reticență în deciziile privind opțiunea natalistă. Se remarcă, îndeosebi, reducerea numerică drastică în 2018, față de anul 2010, a cohortelor de copii din intervalul 0-4

ani, consecință a crizei economice prelungite, declanșate în anul 2009, cu impact și asupra comportamentului demografic al populației.

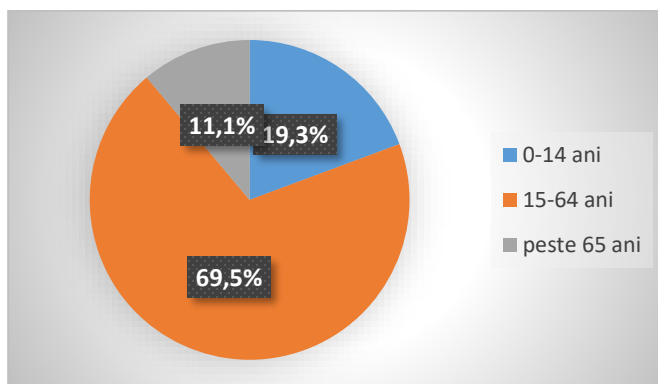

Fig. 5. Structura populației pe grupe mari de vârstă (1992)

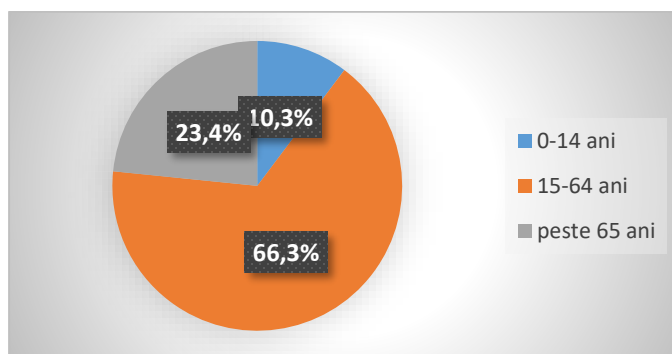

Fig. 6. Structura populației pe grupe mari de vârstă (2018)

2.3. Structura etnică

Comuna Tomești nu este caracterizată de o mare diversitate a compoziției etnice. Ultimele două recensăminte ale populației și locuințelor, realizate în România în 2002 și 2011, pun în evidență omogenizarea etnică tot mai accentuată a populației comunei Tomești (tab. 4). Pe fondul emigrației din Banat, diferențiate etnic, cu incidență foarte mare a plecărilor din anii '90 a etnicilor germani și puțin peste medie a etnicilor maghiari, predominanța românilor a rămas substanțială deși, procentual, a scăzut de la 97,3% în anul 2002 la 94,8% în anul 2011, datorită sporirii numerice a etniei rromilor (fig. 7).

Tab. 4. Structura etnică a populației comunei Tomești la recensămintele din 2002 și 2011

Anul	Români	Maghiari	Germani	Rromi	Alte etnii
2002	97,3%	1,5%	0,8%	-	0,4%
2011	94,8%	0,8%	0,4%	1,9%	2,1%

Sursa: INS, 2018

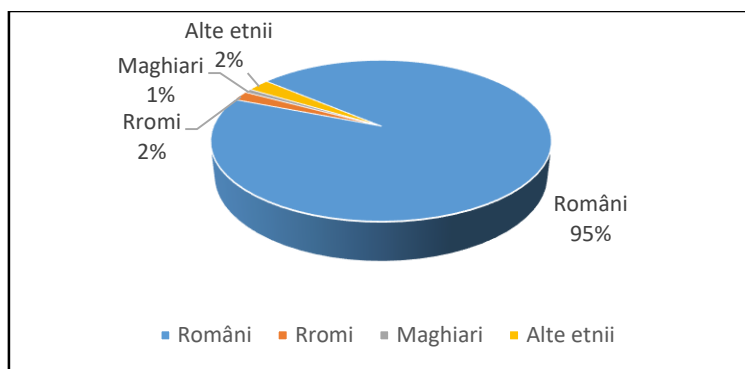

Fig. 7. Structura etnică a populației (2011)

2.4. Structura confesională

Deși, în linii mari structura confesională o urmează îndeaproape pe cea etnică, totuși se remarcă o diversitate mai mare a cultelor religioase, cu toate că majoritatea aparține în mare măsură ortodocșilor. Dacă în ultimele trei decenii ale secolului XX tendința de omogenizare confesională a favorizat consolidarea ortodocșilor, în ultima perioadă intercensitară se produce o anumită diversificare, datorată expansiunii unor culte neo-protestante și a înmulțirii numărului celor care nu își declară apartenența religioasă, ori se declară atei. Privind situația structurii confesionale conform datelor de la recensămintele din 2002 și 2011 aproape toate cultele și-au restrâns prezența în cifre absolute în anul 2011 cu excepția greco-catolicilor. Inclusiv cultele neoprotestante și-au diminuat numărul adepților pe fondul scăderii populației totale a comunei.

Tab. 5. Structura confesională a populației la recensămintele din 2002 și 2011

Anul	Ortodocși	Romano-catolici	Greco-catolici	Reformați	Bapțiști	Penticostali	Advențiști	Evangheliști
2002	2000	57	1	22	44	121	8	1
2011	1884	43	3	13	19	74	8	-

Sursa: INS, 2018

Ca pondere, conform datelor recensământului din 2011 cele mai importante confesiuni ale localității erau: ortodocșii cu 90% din populația totală a comunei, urmați la distanță mare de penticostali cu 3,5%, romano-catolici (2%), bapțiști cu aproape 1% (fig. 8).

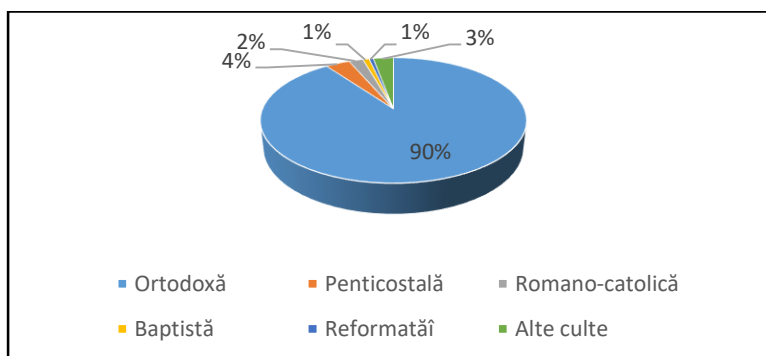

Fig. 8. Structura confesională a populației (2011)

3. Repartiția teritorială a populației

Comuna Tomești cuprinde, alături de reședința de comună – Tomești încă 5 sate (Baloșești, Colonia Fabricii, Luncanii de Jos, Românești și Luncanii de Sus) fiecare cu o dimensiune demografică diferită. Conform ultimului recensământ cea mai mare populație era deținută de Colonia Fabricii (740 locuitori), iar cea mai mică de satul Luncanii de Sus (30 locuitori). Aceste diferențe semnificative sunt o consecință a localizării satelor, a structurii acestora și a tipului specific de habitat. În cazul Coloniei Fabricii determinant este tipul de locuire, predominant colectivă, iar în cazul satului Luncanii de Sus, localizarea așezării și structură răsfrată între dealurile piemontane de la poalele Masivului Poiana Ruscă. Ca pondere Colonia Fabricii deține cel mai mult din populația totală a comunei – 35,9%, urmată de satul Românești cu 26,2% și în continuare Luncanii de Jos (15,4%), Tomești (15,2%), Baloșești (5,8%) și Luncanii de Sus cu 1,5% (fig. 9)

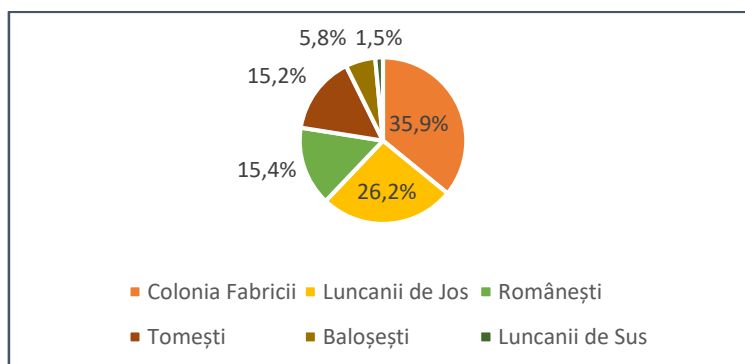

Fig. 9. Repartiția populației satelor componente ale comunei Tomești (2011)

Densitatea populației

Comuna Tomești face parte dintr-un areal al județului Timiș cu densitate relativ redusă datorită proximității reliefului montan și factorilor naturali mai puțin favorabili locuirii. Pe fondul reducerii populației totale a comunei a scăzut și *densitatea brută* a populației de la: 17,09 locuitori / km² în anul 2002 la 14,85 locuitori / km² în anul 2011.

Mult mai relevantă este *densitatea netă* a populației care ia în calcul doar suprafața vetrelor de sat și care diferă în funcție de structura acestora. În anul 2011 densitățile nete înregistrate în satele componente ale comunei Tomești erau cuprinse între 10,18 locuitori / ha în satul Tomești și 5,26 loc./ha în satul Luncanii de Sus (fig. 10).

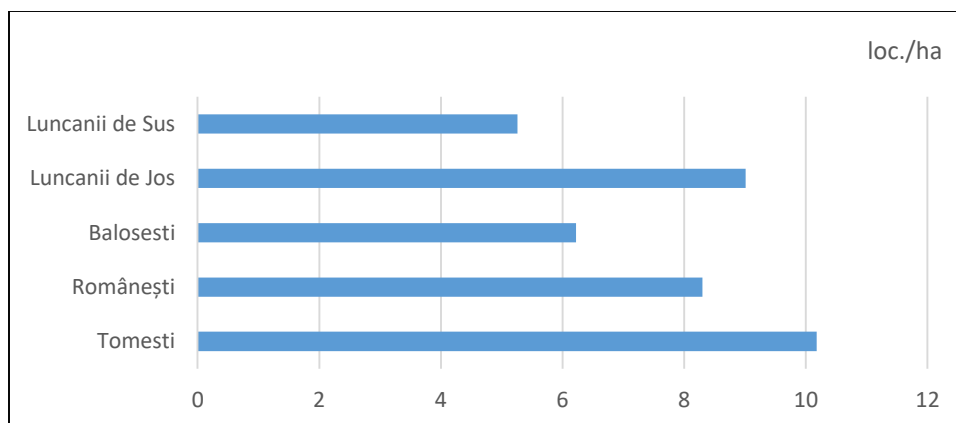

Fig. 10. Densitatea netă a populației în localitățile componente ale comunei Tomești (2011)

4. Evaluarea și perspectivele evoluției resurselor umane ale comunei Tomești

4.1. Resursele umane și forța de muncă

Analiza resurselor umane pleacă de la una din caracteristicile umane fundamentale: natura muncii prestate, necesitatea practicării unei activități conforme cu aspirațiile personale, cu creativitatea de care dispune fiecare persoană, dar și în funcție de nevoile sociale. În funcție de structura pe grupe de vârstă, în cadrul oricărei populații se disting trei mari categorii: *cei ce se află înainte de vârsta normală de muncă* (copiii și o parte din adolescenți până la vârsta de 15-20 de ani), *cei care au vârsta normală de muncă* (adulții și o parte din adolescenți și din vârstnici, între 15-20 și 60-65 de ani), elementul activ al societății, antrenat în activități productive sau de servicii, precum și *cei care au depășit vârsta normală de muncă*.

Nu însă întreaga populație capabilă de muncă este realmente antrenată în procesul muncii, drept consecință a condițiilor social-economice concrete, foarte diferite în diverse state și regiuni (structura economiei, capacitatea acesteia de a asigura locuri de muncă, ritmul său de dezvoltare, vârsta pensionării etc.), a tradiției, a nivelului diferit de calificare, a duratei școlarizării, a proporției variabile din totalul populației a celor care urmează o anumită formă de învățământ, a duratei stagiului militar și a proporției celor chemați sub arme etc. Din acest motiv, în cadrul oricărei populații se disting, pe de o parte *populația activă* și pe de altă parte – *populația inactivă (întreținută)*.

Analizată secvențial, în 1992 și în 2018 ponderea populației între 15 și 64 de ani (aptă de muncă) s-a diminuat de la 69,5% în anul 1992 la 66,5% în 2018. Chiar dacă datele statistice de care dispunem nu ne permit să distingem populația ocupată și populația neocupată, putem remarca o diminuare sensibilă a populației active în ultimii 20 de ani. Această diminuare este și mai evidentă dacă aducem în prim plan cifrele absolute: 2000 de persoane în anul 1992 și doar 1344 de persoane în anul 2018. O reducere, așadar, cu circa 32,8% datorată în mare parte evoluției demografice regresive a comunei Tomești în ultimele decenii.

În privința *populației ocupate*, singurele date de care dispunem sunt cele ce reprezintă evoluția numărului de salariați. Numărul de salariați în perioada 2005-2017 a avut oscilații marcate puternic de evoluția activităților industriale din comuna Tomești. În analiza noastră, anul 1995 este anul cu cel mai mare număr

de salariați datorat în mare parte industriei sticlăriei, încă prezentă în peisajul economic al comunei Tomești. Numărul salariaților se reduce drastic în anul 2000 ajungând la un minim de 155 de persoane pe fondul dezangajărilor din industria sticlăriei, urmată apoi de o perioadă de redresare relativă până în anul 2018 când sunt înregistrați 474 de angajați. Perioada de redresare (2015-prezent) coincide cu etapa unei dinamici mai pronunțate în privința investițiilor și a localizării de noi activități economice pe teritoriul comunei. Este vorba, desigur, doar de angajații cu carte de muncă, pentru că statistica nu îi include pe cei care practică agricultura de subzistență și care ar adăuga cel puțin încă pe atât, față de numărul salariaților înregistrat în anul 2018. (fig. 11).

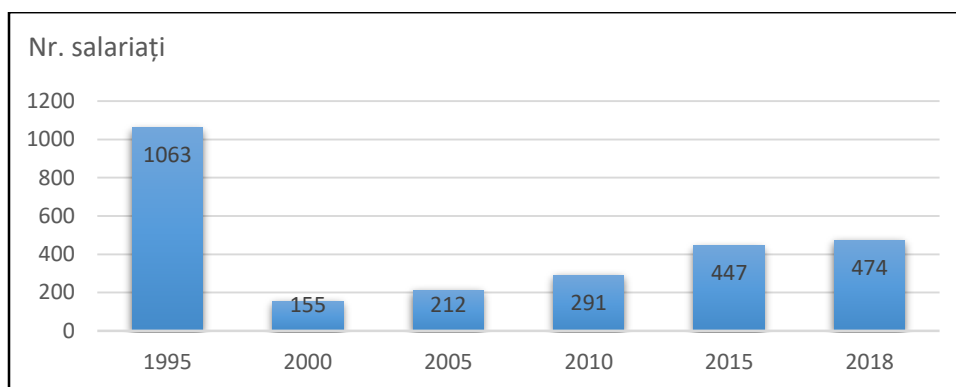

Fig. 11. Evoluția numărului de salariați ai comunei Tomești (1995-2018)

4.2. Perspectivele evoluției resurselor umane din comuna Tomești

Este o temă de mare interes în contextul în care comunitatea locală are interesul de a-și stabili obiective de dezvoltare viabile. Un stimulent al acestui interes îl constituie relațiile foarte strânse între creșterea populației și dezvoltare. *Prognozele* privind evoluția populației se bazează pe extrapolarea tendințelor actuale de evoluție a natalității și mortalității, pe analiza tendințelor de modificare a comportamentului demografic, în funcție de ridicarea standardului de viață și influența pe care o vor avea asupra natalității și mortalității, structura pe grupe de vârstă a populației și modificările care vor interveni în această structură (prin creșterea ponderii vârstnicilor și reducerea celei a tineretului), ca și pe efectele politicii demografice a statului. Toți aceștia nu pot fi anticipați decât cu o marjă de eroare destul de mare, unele accidente politice majore, care influențează evoluția populației, neputând fi prevăzute.

Evoluția populației comunei Tomești nu poate fi disociată de contextul teritorial în care este situată localitatea. Schimbările demografice la care asistăm în ultimele decenii constituie o preocupare tot mai intensă la nivel european și mondial, lucru demonstrat de faptul că numeroși demografi și economiști au tras semnale de alarmă, în ceea ce privește unele evoluții demografice îngrijorătoare, precum reducerea fertilității și a natalității, accentuarea dezechilibrelor între grupele de vârstă - îmbătrânirea populației, intensificarea migrației externe. Prognozele efectuate de diferite organisme la nivel european și în România accentuează faptul că îmbătrânirea demografică se va accentua în Europa și va afecta din ce în ce mai mult viața economică și socială. Evoluțiile previzionate până în anul 2060 pentru fiecare stat al Uniunii Europene și implicațiile acestora sunt analizate în recentul Raport privind îmbătrânirea demografică, raport

Întocmit de Directoratul General pentru Economie și Finanțe al Comisiei Europene și de Comitetul pentru Politici Economice. Datele din Raportul Comisiei Europene arată o creștere, la nivel european, a ponderii populației de 65 ani și peste, de la 17% în 2008 la 30% din total, în anul 2060. Același raport prevede pentru România o creștere a ponderii populației de 65 ani și peste, de la 15% în anul 2008, la 35% la orizontul anului 2060.

Totuși, la nivelul Regiunii de dezvoltare Vest, județul Timiș are o poziție mai bună față de celelalte județe în privința principalilor indicatori demografici. Natalitatea și mortalitatea înregistrează valori peste media regiunii (40,1% din născuții-vii ai regiunii se regăsesc doar în județul Timiș). În privința bilanțului natural cea mai bună situație se înregistrează în județul Timiș, care înregistrează cea mai mică valoare negativă a regiunii în anul 2011 (-1,7‰, față de cea mai mare valoare a regiunii, -5,4‰, înregistrată în județul Hunedoara).

Acest context demografic regional mai favorabil pentru județul Timiș trebuie asociat, însă, cu multă precauție, situației evoluției resurselor umane din comuna Tomești cel puțin din două motive: în primul rând pentru că evoluția pozitivă a indicatorilor demografici din județul Timiș se datorează în mare parte mediului urban mai dinamic, în al doilea rând pentru că arealul rural al comunei Tomești nu este cel mai favorabil unor evoluții economico-sociale de excepție care să antreneze un spor demografic substanțial. Deși rata natalității în comuna Tomești se menține din 2010 la un nivel constant (4,2-4,4‰), chiar cu tendințe de creștere, bilanțul natural puternic negativ (-9,8‰ în anul 2017) – datorită mortalității ridicate – nu indică perspective optimiste pentru o redresare pe termen scurt a indicatorilor demografici naturali. În schimb, există perspective de redresare în privința bilanțului migratoriu, marcat de o creștere a sosirilor și o diminuare a plecărilor (tab. 3) care, pe fondul proximității autostrăzii A1, ar putea indica o evoluție pozitivă în viitorii ani a excedentului migratoriu. Acesta este pe termen scurt, de altfel, singurul argument prin care se poate susține previziunea stabilizării sau a chiar a unei creșteri a dimensiunii demografice a comunei Tomești.

Concluzii. Din analiza principali indicatori demografic, se pot face următoarele aprecieri legate de perspectivele evoluției resurselor umane ale comunei Tomești:

- În absența unei politici demografice coerente la nivelul României, nu există perspective sigure de ameliorare a indicatorilor demografici naturali (natalitate, bilanț natural), cu toate că rata mortalității ar putea înregistra o diminuare datorită îmbunătățirii standardului de viață.
- Accentuarea dezechilibrelor actuale între grupele de vârstă va continua datorită, pe de o parte, creșterii speranței de viață (creșterea ponderii populației vârstnice), iar pe de altă parte, ca efect al natalității scăzute (diminuarea populației tinere).
- Reducerea ponderii populației active va antrena o mai mare mobilitate a forței de muncă.
- Structurile demografice etnice și religioase vor avea o tendință de omogenizare.
- Există o tendință vizibilă de reactivare a unui bilanț migratoriu pozitiv, datorită proximității autostrăzii A1 și intensificării localizării unor activități economice, care ar putea stabiliza evoluția numerică a populației cu perspective de creștere.

5. Aspecte sociale

5.1. Șomajul

Șomajul se manifestă sub diferite forme – total sau parțial, permanent sau temporar, oficial sau neînregistrat etc. Cele mai multe curente de gândire economică văd în șomaj *un fenomen absolut normal*, necesar pentru *constituirea unei rezerve de mână de lucru*, dar se acceptă că depășirea unor limite constituie un semnal al unei crize social-economice profunde.

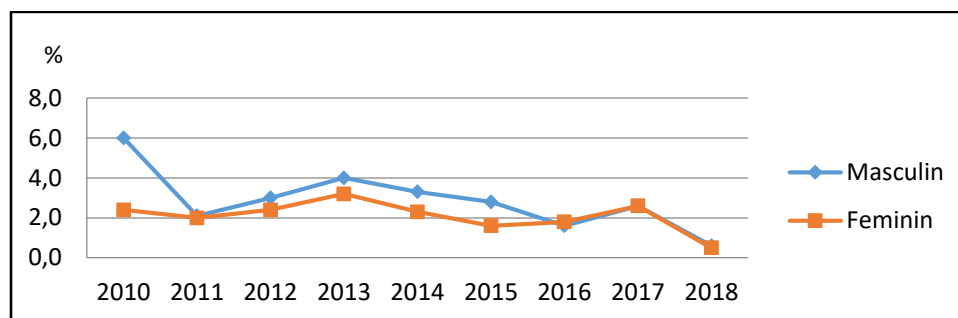

Fig. 12. Evoluția ponderii șomerilor înregistrați (2010-2018)

Tab. 6. Ponderea șomerilor înregistrați în totalul resurselor de muncă (2010-2018) în comuna Tomești (%)

Anii	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Masculin	6,0	2,1	3,0	4,0	3,3	2,8	1,6	2,6	0,6
Feminin	2,4	2,0	2,4	3,2	2,3	1,6	1,8	2,6	0,5
TOTAL	4,3	2,1	2,7	3,6	2,9	2,2	1,7	2,6	0,6

Sursa: INS, 2018

La nivelul comunei Tomești (fig. 12, tab. 6) ponderea șomerilor înregistrați s-a redus continuu în perioada 2010-2018 pe fondul diminuării populației active, dar și al creșterii emigrației externe pentru căutarea unor locuri de muncă. Dacă în anul 2010 ponderea șomerilor era de 4,3% din populația activă, în anul 2018 aceasta avea valoarea de doar 0,6% din populația activă, valoare sub media județului Timiș și a României. Totuși în cei opt ani luați în analiză valorile șomajului au avut valori fluctuante cu maxime în prima jumătate a perioadei marcată de recesiune economică și minime în a doua parte a perioadei în care economia comunei a început să se redreseze. După anul 2015 rata șomajului în comuna Tomești a început să scadă substanțial, ajungând la mai puțin de 1% din populația activă, în anul 2018, fapt ce pune probleme angajatorilor, în privința asigurării forței de muncă necesare derulării în bune condiții a activităților economice. S-a dovedit astfel că asigurarea unui dinamism al activităților economice nu este o măsură suficientă pentru sporirea atracției comunei în privința forței de muncă. Arealele rurale din partea estică a județului Timis, marcate de îmbătrânire demografică, nu mai au capacitatea de a asigura completarea necesarului de forță de muncă de care are nevoie comuna, așa cum s-a întâmplat în perioada comunistă. Nivelul salariilor (reduc în comparație cu cel oferit în străinătate) și lipsa unor oferte atractive de locuri de muncă au contribuit la accentuarea caracterului insuficient al forței de muncă.

5.2. Calitatea locuirii

Tipul de casă cel mai răspândit în zonă a fost cel cu două încăperi: tindă, cameră de locuit („sobă”) și cămară, precum și cele cu două camere și cu tindă la mijloc, la care se adaugă târnațul și mai rar pivnițele. În comună se mai păstrează case construite din lemn din secolul al XIX-lea precum și cele construite din piatră (Luncanii de Sus, Luncanii de Jos, Tomești). Casele din lemn și piatră aveau tencuială de lut, acoperișurile fiind realizate din lemn și acoperite cu șindrila din lemn de brad. La sfârșitul secolului al XIX-lea șindrila a fost înlocuită cu țiglă.

Prin legi speciale, în Banat, autoritățile habsburgice au cadastrat întreg teritoriul, au fixat hotarele satelor și începând cu anul 1772 au dispus și sistematizarea localităților. S-a procedat astfel la reconstrucția, aproape generală, a localităților rurale în jurul centrului civic alcătuit din biserică, școală, primărie, piață, considerați principalii factori de civilizație.

Ultima parte a secolului XX a adus schimbări importante așezărilor comunei Tomești. Prin dezvoltarea fabricii de sticlărie o mare parte a populației locale a avut posibilitatea să lucreze în sectorul industrial, fără a fi nevoită să emigreze în alte părți. Odată cu anul 1970 când fabrica de sticlărie avea deja peste 1300 salariați, s-a impus o creștere a numărului locuințelor, astfel că, în anii următori au fost contruite din fondurile populației 37 de case noi, iar din fondurile statului 52 apartamente.

Tab. 7. Evoluția numărului de persoane pe locuință în comuna Tomești

Anii	Populația totală	Nr. locuințe	Nr. pers. / locuință
1966	3327	769	4,32
2002	2410	903	2,66
2018	2026	891	2,27

Sursa: Primăria comunei Tomești, 2018

În ultimele cinci decenii mutațiile au fost sensibile, în sensul că, numărul unităților locative convenționale a crescut de la 769 în anul 1966, la 903 în anul 2002 și, cu o ușoară diminuare, au ajuns în prezent la 891 de unități, din care 281 sunt apartamente. Numărul de persoane pe locuință a scăzut de la 4,32 persoane / locuință, la 2,66 în 2002 și la 2,27 în anul 2018. Deși, în ultimii ani a avut loc o îmbunătățirea a calității habitatului mai ales datorită apariției unor case individuale noi, cu confort sporit, reducerea numărului de persoane pe locuință se datorează în cea mai mare parte diminuării populației comunei (fig. 13).